

Välfärden vinner på vinst

Av Pernilla Ström. På senare år har politiker från alla schatteringar, också de som inte har en marknadsekonomisk grundsyn, kommit att omhulda våra företagare och entreprenörer. Numera säger ju till och med vänsterpartiet sig vilja ta småföretagens parti. Möjligen har de förstått att dagens proletariat inte längre återfinns i den klassiska arbetarrörelsen utan bland egenföretagare som sliter dygnet runt för vad som blott blir några tior i timförtjänst.

Men skrapa lite grand på dessa konvertiter och det ska visa sig att omvändelsen nog inte varit så total. Dessutom har de nya småföretagarvännerna ofta svårt att förstå sig på kärnan i företagandet – nämligen ägandet. Ägare i stort är konstiga, även om cylinderhattskapitalisterna numera bara lever på förstamajplakaten.

Och även om det inte får vara skillnad på folk och folk, är det kolossal skillnad på företagare och företagare. Av tradition gillas företagsledare i råvarutunga branscher - stål, skog och verkstad – karlaktarlar med älgbössa och norrlandsdialekt; sådana som kunnat ta sig ett järn och vara som folk och som man kunnat sitta ner och träffa breda uppgörelser med.

Men därefter har det varit en tydlig hierarki i det företagsmässiga favoritskapet.

De manikyrate sprättarna i Stureplans finanskvarter står inte högt i kurs; det var bättre förr när kapitalet representerades av en handfull familjer.

Mest inne är sådant som kan sprida medial stjärnglans över grånade ministrar. Typexempel är entreprenörerna inom det så kallade svenska musikundret. Ideologiskt brukar de politiska spinndoktorerna på vänsterkanten hävda släktskapen med den skattefinansierade, kommunala musikskolan. Att de flesta som idag får se sina musikalster fildelade världen över aldrig var i närheten av småskolans blockflöjtsterror är en annan femma.

Populärt i vår ungdomsfixerade tid är också IT och biotech. Samma välvilliga uppmärksamhet väntar dock knappast dem som arbetar med välfärdstjänster och har sina rötter i den offentliga sektorn. Här är det tvärtom iskallt.

Man kan fundera över skälen. Värdeskalen är uppenbarligen en annan än i näringslivet. Där är det inte så knusligt: ”Money talks” – en hög omsättning, fet balansräkning och svarta siffror på sista raden utgör starka argument. Sedan spelar det inte så stor roll om det är fastigheter, muttrar eller molekylsträngar som har genererat intäkterna.

Bland politikerna däremot är detta helt avgörande.

Inom den politiska oppositionen pågår nu en debatt om vårdcentraler och friskolor. Starka krafter vill förbjuda privata entreprenörer att göra vinst på sina verksamheter. I den mån det

blir några pengar över ska dessa ”återinvesteras”. Samma personer som vi börjat höra säga att Sverige behöver fler företag, kan fullständigt tappa fattningen när det gäller välfärdstjänster.

Ingen ska kunna köpa sig förbi kön, heter det, när någon utmanar systemet utifrån genom att bygga upp fungerande privata alternativ. Man ska inte kunna tjäna pengar på skattemedel, heter det, när någon utmanat systemet inifrån och visat sig vara överlägsen de befintliga offentliga aktörerna.

Man ska inte vara för duktig, helt enkelt.

Konstigt nog anses det inte lika stötande när privata byggbolag, som uppför det nya kommunhuset, finansierat med skattemedel, gör sig en hacka på arbetet.

Om en privat vårdgivare eller en friskola lyckas tjäna pengar, så gör de det framför allt genom att vara skickligare när det gäller att hålla koll på kostnaderna och få upp effektiviteten. Priset på tjänsten – patientsättningen eller skolpengen – är i stort sett given. Men om verksamheten sköts bra får man fler elever eller patienter som vill lista sig. Om verksamheten sköts dåligt blir det motsvarande färre att fördela de fasta kostnaderna på.

Att detta är bra både för skattebetalare och kunder är uppenbart. Men också de indirekta effekterna är positiva. I många kommuner har den nya konkurrensen haft det goda med sig att gamla trötta kommunala skolor blivit vassare sedan de fått börja kämpa om eleverna.

Tyvärr har debatten fört med sig en rädsla inom branschen: man får inte vara för framgångsrik, inte sticka ut för mycket. Politikerna behandlar skolentreprenörerna på samma vis som skolan sedan 1970-talet behandlat sina läsbegåvningar; de främjar mediokrati framför meritokrati.

Att det är skadligt, det vet vi. Långsamt, långsamt har socialdemokraterna börjat krypa till korset när det gäller skolpolitiken och flumskolans värsta excesser.

Nu väntar vi bara på att samma insikter ska börja komma i entreprenörs- och småföretagarpolitiken – och att det en dag ska anses lika fint och viktigt att vässa kloka initiativ inom omsorg och utbildning som att stimulera till popmusik och dataspel.

PERNILLA STRÖM

pernilla@pernillastrom.se